

FOKUS: HVA NÅ, USA?

Idealismens forsvinningsnummer

Johannes Gullestad Rø

Institutt for forsvarsstudier (IFS), Forsvarets høyskole, Norge

Sammendrag

Hensikten med denne artikkelen er å bidra til diskusjonen om idealismens betydning for USAs utenrikspolitikk. Utgangspunktet er at ideelle hensyn synes å ha fått redusert betydning under Obama og siden Trump. Ettersom den amerikanske idealismen angivelig skriver seg fra en særegen politisk historie og ideologiske tradisjoner med dype røtter i amerikansk samfunnsliv, er denne endringen til å undres over. I teksten lanseres og diskuteres fem hypoteser som kan forklare idealismens bortfall: anti-idealisme, overflodsidealisme, personlighetstrekkidealisme, strukturselektert idealisme og tidsåndsidealisme. Det konkluderes med at bortfallet av idealisme ikke nødvendigvis betyr at USAs egeninteresse blir bedre ivaretatt.

Nøkkelord: USA • utenrikspolitikk • idealisme • realisme •
Obama og Trump

 Innledning¹

Fra midten av 1990-tallet pågikk en intens diskusjon i USAs offentlighet knyttet til om det skulle innlemmes nye medlemmer i NATO (Asmus, 2002; Goldgeier, 1999). I første omgang var det Polen, Tsjekkia og Ungarn som var oppe til vurdering, men

¹ Jeg vil gjerne takke gjesteredaktør Hilde E. Restad for flere konstruktive innspill og litteraturtips da ideen til denne artikkelen var under utvikling. Takk rettes også til to av IPs mange anonyme fagfeller både for gode forslag til forbedringer og for å holde fagfelleidealismen i hevd.

*Kontaktinformasjon: Johannes Gullestad Rø, e-post: jro@ifs.mil.no

©2021 Johannes Gullestad Rø. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.
Citation: Rø, J. G. (2021). *Idealismens forsvinningsnummer*. *Internasjonal Politikk*, 79(1), 8–24. <http://dx.doi.org/10.23865/intpol.v79.2556>

det aktuelle dilemmaet reiste prinsipielle strategiske problemstillinger for USA. Diskusjonen var synoptisk: den gav et fortettet bilde av USAs utenriks- og sikkerhetspolitiske hensyn.

Utenriksminister Madelene Albright var blant dem som målbar Clinton-administrasjonens begrunnelse for NATO-utvidelse. Se på et utdrag fra hennes vitnemål foran Senatets utenriks- og forsvarskomite i 1997:²

In short, a larger NATO will make America safer, NATO stronger, and Europe more peaceful and united. That is the strategic rationale. But I would be disingenuous if I did not tell you that I see a moral imperative as well. For this is a policy that should appeal to our hearts as well as to our heads, to our sense of what is right as well as to our sense of what is smart.

Tar vi Albright på ordet, hvilte Clinton-administrasjonens begrunnelse for en beslutning som alle forstod at innebar en utvidelse av USAs sikkerhetsforpliktelser ikke bare på egennyttige strategiske vurderinger, men også på etiske hensyn, blant annet imperativet om å gjøre det riktige. Fra en realpolitisk betraktningmåte vekker vitnemålet mistanke om retorisk spillfekteri, og George Kennan (i Goldgeier, 1999, s. 1) betraktet da også politikken som «the most fateful error of American policy in the entire post-cold war era».

Samtidig harmonerer ordlyden i Albrights senatsvitnemål med en utbredt antakelse om USAs politiske motivasjon der det ideelle betraktes som en naturlig del av motivmiksen som tilskynder USAs utenrikspolitikk. Ifølge Robert Osgoods (1953) klassiske analyse er idealer og egeninteresse å betrakte som sidestilte hensyn i formuleringen av USAs utenrikspolitikk. Både egoet og samvittigheten krever belønning, skriver han. Ifølge Svein Melby (1997, s. 31) er «idealismen i amerikansk sammenheng ikke bare handlingslegitimerende, men en naturlig del av USAs interessegrunnlag». Mens andre stater har interesser, har USA forpliktelser, blir det ofte sagt (se Lundestad, 1990, s. 11). Så virksom kan visstnok idealismen være, at amerikanske politikere sågar maskerer ideelle målsettinger bak sikkerhetspolitiske resonnementer (Gurtov, 2006, s. 57).

Hensikten med denne artikkelen er å bidra til diskusjonen om amerikansk idealisme ved å ta utgangspunkt i observasjonen av at ideelle hensyn, anskueliggjort av Albrights senatsvitnemål, synes å ha vært mindre fremtredende under presidentene Barack Obama og Donald Trump. Under Obamas regjeringstid, og i særdeleshet under Trumps, har eksemplene på ideelt begrunnet politikk vært få. Kontrasten til forgjengerne Bill Clinton og G. W. Bush er slående. Etersom mye av tenkningen om drivkreftene i USAs utenrikspolitikk impliserer at den ideelle impulsen skriver seg fra en særegen politisk historie og idepolitiske tradisjoner med dype røtter i amerikansk

---

² Kongressen, ikke minst Senatets utenriks- og forsvarskomite, var en av mange arenaer der problemstillingen ble diskutert. USA tilslutning til NATO-utvidelsen østover ville få styrket intern legitimitet hvis Senatet bifalt politikken. Senatsratifisering var i sin tur dessuten påkrevd for legal sanksjonering av politikken.

samfunnsliv (se Coker, 1989; Lieven, 2004; Melby, 2017, s. 191–221), er denne endringen til å undres over. Hvordan skal vi forstå idealismens forsvinningsnummer? Uten ambisjon om å komme til bunns i saken, lanseres i det følgende noen mulige svaralternativer.

Artikkelen er disponert slik: Etter innledningen redegjør jeg for hva jeg mener med amerikansk idealisme, og illustrerer at det sjelden er snakk om sann altruisme eller det jeg skal omtale som *ren* idealisme.³ Deretter legger jeg frem observasjoner som, til tross for sitt anekdotiske preg, begrunner påstanden om at ideelle hensyn har vært på vikende front under Obama og i særdeleshet under Trump. Deres to forgjengere i presidentembetet, Bill Clinton og George W. Bush, fungerer som referansepunkt, men en hvilken som helst annen president i etterkrigstiden ville fått frem kontrasten.⁴ I det påfølgende lanseres et repertoar med fem konkurrerende hypoteser som alle, hver for seg, kan oppklare idealismens tilnærmede bortfall. Hypotesene ledsages av en redegjørelse for hvilken kausale logikk de hviler på. Repertoaret kan fungere som begynnelsen på et analytisk skjema for utforskning av idealismens betydningen som drivkraft for USAs utenrikspolitikk, men er neppe uttømmende. Jeg diskuterer hypotesenes styrker og svakheter uten at plassen strekker til for grundig empirisk utforskning. Hypotesene er ikke gjensidig utelukkende, og det fremgår av diskusjonen at ingen av dem lar seg utelukke. I artikkelens konklusjon antyder jeg at bortfallet av idealisme ikke nødvendigvis betyr at USAs egeninteresse blir bedre ivaretatt. Idealistisk politikk kan ha et større maktpolitisk potensiale enn det er vanlig å gjøre regning med.⁵

Hva er idealisme?

I bestrebelsene med å forstå årsakene til amerikansk utenrikspolitikk har idealisme en tendens til å bli en ubehjelpelig analytisk kategori fordi det som i realiteten er mange ulike former for ideell med- eller påvirkning sauses sammen i én ubestemt kausal faktor. Dels handler dette om at analyser som tilskriver idealisme betydning ved ettersyn viser seg å innrømme ideelle hensyn en ganske begrenset kausal rolle, mens andre hensyn veier tyngre. Dette er især tilfellet når ideelle hensyn innlemmes i beskrivelsen av USAs «grand strategies» (se Dueck, 2004, s. 514) eller når

---

³ Jeg trekker opp et skille mellom analyser som gransker hvor den amerikanske idealismen skriver seg fra, altså dens sosiokulturelle opphav og utvikling, og analyser som slår seg til tåls med at å dokumentere tilstedeværelsen, eventuelt fraværet, av et ideelt motiv i en beslutningsprosess uten å kunne redegjøre fyllestgjørende for hvorfor nettopp dette motivet gjør seg gjeldende. Hvis noen skulle være i tvil, plasserer denne analysen seg i den andre kategorien.

⁴ I sin redegjørelse for amerikanske presidenters ideelle selvforståelse gjengir Geir Lundestad (1990, s. 11) sitater av Kennedy, Carter og Reagan som illustrerer at de ikke stod tilbake for verken Clinton eller Bush.

⁵ Det fåtall av lesere som fortrinnsvis interesserer seg for nye poeng i skoleretningsdiskusjonen mellom realisme og idealisme, kan hoppe direkte til konklusjonen. Det er spesielt der jeg henvender meg til denne eksklusive gruppen.

det henvises til grovkornede kategorier som «the Wilsonian tradition» (Mead, 2003, 2004). Dels kompliserer kvaliteten på kildene og begrensningene på tilgangen til dem, den empirisk begrunnelsen for idealisme. Det er ikke uten grunn at Trumans memoarer, der det blant annet påstås at et (ideelt) motiv for å involvere USA i Koreakrigen var å redde FN-pakten, blir betegnet som «faulty recollections» (Pater-son, 1991, s. 209). Endelig problematiseres ikke tilstrekkelig at ideelle hensyn har lavere psykologisk plausibilitet enn for eksempel ønske om sikkerhet, fordi vi ikke kan tilbakeføre bekymringen for andres velferd til et grunnleggende menneskelig behov (Gat, 2006, s. 667–669; se også Rø, 2013, 137–138). Av slike grunner vil idealismens betydning for politikktutformingen forbli, som Osgood (1953, s. 1) minner oss om, «the kind of problem men are forever trying to solve but never solving». Det betyr ikke at man skal oppgi å forsøke.

Når en handling realiserer et mål eller en verdi som (på en eller annen måte) overskrider *egeninteressen*, skal jeg betrakte det som en variant av idealisme. En slik handling kan være et resultat at en selvoppofrende hensikt eller et uegennyttig motiv, men behøver ikke være det. Overskridelse av egeninteressen i utenrikspolitikken og realiseringen av ideelle mål antar mange, og iblant subtile, former. Idealismen vil sjelden være *ren*, i betydningen selvoppofrende altruisme, men som hovedregel inngå i amalgam med andre hensyn og overveielser.

Tenk på økonomisk bistand tilført et land, ikke primært for å øke velstanden i mottakerlandets befolkning, men for å sementere en allianse. Den midlertidige overskridelsen av egeninteressen (altså bistanden) er begrunnet ut fra et strategisk hensyn. Derfor er idealismen ikke ren. Det er likevel av betydning for vurderingen og klassifiseringen av politikken at dette *virkemidlet* også realiserer en verdifull konsekvens for andre. Helt annerledes står saken hvis en allianse sementeres gjennom trussel om invasjon.

En særlig betydningsfull variant av idealisme i forbindelse med utforming av amerikansk utenrikspolitikk, er tendensen til å påta seg et særlig ansvar for å opprette og opprettholde institusjoner og ordninger som samtidig ivaretar USA og andre lands interesser. Det mest åpenbare eksemplet er Woodrow Wilsons «liberale glød» i etableringen av Folkeforbundet etter første verdenskrig (Hobsbawm, 1994, s. 41). Også i kjølvannet av andre verdenskrig søkte USA å skape «a hierarcial order with liberal characteristics [...] The United States was the dominant state, but its power advantages were muted and mediated by an array of postwar rules, institutions, and reciprocal prosesses» (Ikenberry, 2006, s. 7).

Dette kjære barnet har mange navn og er behørig tematisert, ofte med underliggende selvforherligende fanfare (se Hobson, 2020 for eksempler). Anatol Lieven (2016) kaller foreningen av real- og idealpolitikk for «the American thesis», mens Ikenberry (2006) mener det er denne ideologiske krysningen som gjør USA til en «liberal leviathan». Hilde Restad (2019) betrakter denne dimensjonen ved utenrikspolitikken som en nasjonal «master narrative», det vil si, den dominerende måten det snakkes og tenkes om utenrikspolitikk blant velgere og politikere i USA. I alle

disse fremstillingene er egennyttens et nødvendig motiv som blir ledsaget av et ideelt hensyn, hvilket betyr at det heller ikke i forbindelse med dette prosjektet dreier seg om ren idealisme.

Ikke desto mindre foreligger det eksempler på at USA har tatt hensyn til andre staters ve og vel på måter der egeninteressen er langt tydeligere overskredet.⁶ I NATOs første offisielle strategidokument, DC 6/1 fra 1949, ble det blant annet skrevet inn en evne til strategisk bombing med atomvåpen i tilfelle væpnet angrep mot et hvilket som helst NATO-medlem (Heuser, 1995). Ingen andre enn USA hadde evnen til å sette makt bak disse ordene. USA kunne valgt å innkassere den strategiske nytten av sitt atomvåpenmonopol unilateralt. Likevel etablerte man i dette dokumentet, kort tid etter undertegnelsen av Atlanterhavspakten, en såkalt atomparaply som åpenbart bidro til å heve terskelen for å utfordre europeiske NATO-medlemmers sikkerhet. Å heve terskelen for krig i Europa gjennom utvidet avskrekking, tjente amerikanske interesser. Men politikken overskred samtidig egeninteressen fordi den i betydelig grad ivaretok europeiske NATO-lands interesser.

Diskusjonen knyttet til de ideelle aspektene ved USAs utenrikspolitikk har mange fasetter. En sentral fasett er analysene av amerikansk «eksepsjonalisme» og denne forestillingens ideologiske røtter og relevans for USAs strategivalg (Lundestad, 1990, s. 11–29; Melby, 1997; Restad, 2019). Saumfaringen av tanketradisjonene i USAs politiske utvikling anskueliggjør ideene som verserer til ulike tider, hvordan de brytes mot hverandre og deres respektive gjennomslag. Det er denne idehistorien som gir opphav til ulike nasjonale narrativer, identiteter og selvforståelser hvis gjennomslag og påvirkning varierer over tid (Lieven, 2004; Mead, 2003; Restad, 2014). Uten kunnskapen om de ideologiske strømningene i USAs historie som gjør at USA i blant fører ideelt begrunnet politikk, ville den amerikanske idealismen fremstått langt mer gåtefull.

Perspektivet på idealisme som anlegges her er likevel mer a-historisk eller episodisk. Uten nødvendigvis å granske eller forstå det ideelle motivets opphav og opprinnelse eller hvilken plass forskjellige ideologier har i en administrasjons «grand strategy», rettes oppmerksomheten mot i hvilken grad ideelle hensyn er blitt realisert i avgrensede tilfeller.⁷

Er idealismen på vikende front?

Ingen vil mene at idealisme er med å tilskynde enhver utenrikspolitisk beslutning som en president fatter. Snarere er det snakk om at ideelle hensyn i blant, gjerne begrenset

---

⁶Når USA i NATO eksempelvis tar en uporsjonalt del av byrden, løses kollektive avmaktsutfordringer som, uten innslaget av USAs uegennytte, ville vært uoverstigelig.

⁷Ofte vil dette innebære en fiksering på intensjonalitet i tråd med Collingwood-tradisjonen: «The cause of the event [...] means the thought in the mind of the person by whose agency the event came about» (Collingwood, 1994, s. 169), uten nødvendigvis å kjenne bakgrunnen for motivets tilblivelse.

til et spesielt sakskompleks, blir tillagt vekt. Verken Bill Clinton eller George W. Bush var universelle idealister. Langt ifra. Selv om Clinton innledet æraen til humanitære intervensjoner, tok det tid og omstendelige overveielser før han slo USA inn på politikk som overskred egeninteressen. Under den etniske konflikten i Rwanda unnlot Clinton å gripe inn (Power, 2001), en unnlattelse han ved gjentatte anledninger har sagt at han angrer på. Samtidig var det en høyere himmel over Clintons politikk i både Bosnia, på Haiti og ikke minst i Kosovo (se Chollet & Goldgeier, 2008). Som allerede nevnt hadde også NATO-utvidelsen en ideell begrunnelse. Anthony Lake (1993), som fikk ansvaret for utmynte Clinton-administrasjonens politikk mot omverdenen, oppsummerer administrasjonens såkalte Enlargement-strategi når han skriver: «we must promote democracy and market economics in the world – because it protects our interests and security; and because it reflects our values that are both American and universal». Formuleringen kunne funnet veien inn i et av Bushs styringsdokumenter, men oppsummerer verken Obamas eller Trumps utenrikspolitiske orientering.

Bush på sin side hadde tidvis en retorikk så fullspekket av idealisme at mange analytikere lot seg forlede til å tro at utenrikspolitikken hans var tvers igjennom ideelt begrunnet (se Mazarr, 2003). «America's main goal was democratic transformation to give the Iraqis their natural law rights to affect the region [...] The Bush doctrine is best understood [in terms of] idealism», skriver Colucci (2008, s. 190) i en av de mest balanserte analysene av dette kontroversielle presidentskapet. Konklusjonen er likevel for kategorisk (se Leffler, 2013). Men i likhet med Clinton, hadde Bush til hensikt å fremme USAs interesser ved å bidra til utvikling utenfor USA. Ikke minst ble demokratisk regimeutvikling sett på som et bolverk mot terrorisme (Litwak, 2007). Et utdrag fra en fortrolig og gradert, men lekket, samtale mellom Bush og den spanske statsministeren, Aznar, illustrerer karakteren (og naiviteten) ved Bushs idealisme: «It annoys me to no end to contemplate the insensitivity of the European towards the suffering Saddam Hussein inflicts on the Iraqis [...] That defensive attitude is terrible» (Bush, 2007).

Mange vil stusse over og kanskje reagere på sammenstillingen av Obama og Trump, ettersom deres diplomatiske opptreden, retoriske stil og ikke minst analytiske refleksjonsnivå representerer to ytterligheter. Men nettopp fordi kontrasten til Trump er så påfallende, er det lett å overse hvor fremtredende egennyttig tenkningen var hos Obama.⁸ Allerede i boken han skrev forut for at han ble valgt, var dette påtakelig (Obama, 2006, s. 308–309). Mange vil huske, fordi det var over-

---

⁸ Bernt Hagtvet (2020) skriver for eksempel: «Med Donald Trump inntrådte et skille. I tråd med sin «America first»-ideologi mente Trump at det var ingen oppgave for USA å fremme menneskerettighetene i andre land. Denne tilbaketrekningen brøt med en lang aktivistisk demokratisk tradisjon i amerikansk utenrikspolitikk». I samme tekst er Hagtvedt inne på at også Obama var menneskerettighetsopportunist og idealist «så lenge den [idealismen] ikke berørte amerikanske interesser», men han dømmer Obama likevel mindre strengt.

raskende, at talen han holdt under nobelpris-utdelingen hadde sterke realpolitiske innslag (Obama, 2009). I den første store utenrikspolitiske avgjørelsen Obama tok som nyvalgt president, om hvordan nedtrappingen av krigen i Afghanistan skulle foregå, er det påfallende hvordan forgjengerens ideelle ambisjoner om statsutvikling avløses av et radikalt lavere ambisjonsnivå (Woodward, 2010). I presidentordren het det blant annet: «This approach is not fully resourced counterinsurgency or nation building, but a narrower approach tied more tightly to the core goal of disrupting, dismantling and eventually defeating al Qaeda» (Woodward, 2010, s. 387). Formuleringen viste seg å bli retningsgivende for Obama.

Det finnes riktignok eksempler på beslutninger der ideelle hensyn synes å ha spilt en rolle. Jeg tenker blant annet på hvordan Obama, etter vingling og uenighet internt i administrasjonen, gav sin støtte til de demokratiske demonstrantene i Egypt, fremfor å gå i dialog med Mubarak om en mer gradvis prosess. Ifølge Hillary Clinton (2014, s. 343) var det appellen til «the President's idealism» som var utslagsgivende. Det finnes også eksempler, som f.eks. forut for Libya-krigen, på at Obama argumenterte som om han var villig til å iverksette politikk med ideell motivasjon: «[A]cting would be the right thing to do, because we have an opportunity to prevent a massacre» (Obama i Hastings, 2011), uttalte han blant annet i strategimøtet forut for beslutningen om å bidra militært.

Dette til tross, ideelle hensyn forble underordnet under Obama. Intervensjonen i Libya bar bud om et mer tilbaketrukket amerikansk lederskap. Påstanden om at Obama bedrev ledelse fra de bakre rekker («leading from behind») (Lizza, 2011), fikk gjennomslag nettopp fordi den fanget essensen i presidentens tilbakeholdenhet. Bak bevingede ord var det en tydelig tendens i retning av nytteorientering. Et viktig anliggende var å definere de nasjonale interesser smalere, og å skaffe en bedre balanse mellom internasjonale forpliktelser og nasjonale ressurser (jf. Posen, 2015). Selv om Trump har «resonnert» annerledes, minner flere av konklusjonene deres om hverandre. Trumps uttalelse: «We will never enter into any conflict unless it makes us safer as a nation» (i Lieven, 2016, s. 14), samsvarer med hva Obama i 2009 sa da han la frem Afghanistan-strategien: «Hvis jeg ikke mente at sikkerheten til USA og beskyttelsen av amerikanske borgere sto på spill i Afghanistan, ville jeg gladelig beordret alle soldatene hjem i morgen» (i Rø, 2010). Samsvaret er ikke enestående: Både Obama og Trump argumenterte mot Irakkriegen forut for invasjonen i 2003.

Både Obamas «nation building at home» og Trumps «America first» reflekterer en mer innadvendt orientering. Under Trump har denne tendensen antatt gigantiske proporsjoner. Trumps tilnærming har gjennomgående vært «transaksjonell» (Romarheim, 2017, s. 39). Selv om det finnes beslutninger som potensielt har hatt til hensikt å realisere ideelle verdier også hos Trump, som i støtten til rettsstatsprinsipper i Hongkong og til Uigur-minoriteten i Kina, har han i det store og hele fremstått som egennyttens evangelist.

USAs bidrag til kollektive ordninger, har av Trump blitt betegnet som utnyttning. Multilateralisme har i prinsippet vært suspekt. Trump har i det hele tatt fremstått

som en sterk kritiker at USAs alliansesystem. «I respect the leaders of those [EU] countries. But, in a trade sense, they've really taken advantage of us and many of those countries are in NATO and they weren't paying their bills', he added» (CBS News). Trump lot heller ikke til å mene at de positive ringvirkningene for den frie ferdselen til havs, som blant annet den amerikanske marinens globale nærvær bidrar til, gagnar USA (i Lieven, 2016). Da Trump i april 2017 beordret avfyring av missiler mot en syrisk flybase som respons til påstått bruk av kjemiske våpen, ble det ikke fremstilt som et ideelt forsøk på å avslutte borgerkrigen eller forhindre ytterligere sivile drap, men som en målrettet straff for å avskrekke ytterligere bruk: «The strike was intended to deter the regime from using chemical weapons again», uttalte Pentagons talsperson Jeff Davis (Beauchamp, 2017).

Fremstillingen av idealismens utfasing kunne hatt flere nyanser og større detaljrikdom. Konklusjonen om at idealismen har vært på vikende front ville uansett være vanskelig å rokke. Hva kan forklare bortfallet av den amerikanske idealismen, som tross alt har røtter tilbake til republikkens opprettelse?

Hypoteser om idealismens bortfall

Jeg skal lansere fem måter å forstå hvordan det kan ha seg at USAs utenrikspolitikk (tilsynelatende) har endret karakter, moderat under Obama og radikalt under Trump.

En første hypotese, som kullkaster hele problemstillingen, er den kontante avvisning av at idealisme i det hele tatt tilskynder USAs utenrikspolitikk. Hypotesen hviler på en realpolitisk fortolkning av USAs utenrikspolitiske historie og impliserer at enhver indikasjon på idealisme oppgjennom kun har vært et betydningsløst retorisk vedheng til strategiske overveielser.⁹ John Mearsheimer utdyper tesen:

Because Americans dislike realpolitik, the public discourse about foreign policy in the United States is usually couched in the language of liberalism [...] Behind closed doors, however, the elites who make national security policy speak mostly in the language of power, not that of principle, and United States acts in the international system according to the dictates of realism. (Mearsheimer, 2001, s. 25)

Dette synspunktet er kompatibelt med at USA og dets ledere målbærer etiske eller sosiale doktriner internt, men innebærer at slike sympatier aldri legger utenrikspolitiske føringer. Det kan riktignok forekomme tilfeller der realiseringen av ideelle mål er rene biprodukt av politikk gjennomført for å ivareta statens sikkerhet. Men bare maktoverveielser er kausalt betydningsfulle. «Let us take care not to breathe too deeply the intoxicating vapors given off by the rhetoric devised to justify the use of force to advance U.S. interest», advarer Bacevich (2003, s. 2). Det ideelle er uansett bare maskerade.¹⁰

⁹ Merk at noen ny-marxistiske analytikere er av samme oppfatning, for eksempel Chomsky (2010).

¹⁰ Noen vil mene at det likevel er av betydning hvordan noe fremtrer. For fremstilling av årsaksforhold er det uvesentlig. Ikke desto mindre kan maskering av kynisk maktpolitikk med ideell retorikk

I den grad dette resonnementet stemmer, hviler argumentet i forrige avsnitt på en misforståelse, og utgangspunktet for artikkelen er forfeilet. Årsaken til at idealismen synes fraværende under Obama og Trump, er simpelthen at begge presidentene har vært åpne om hva som reelt sett har tilskyndet politikken og strippet bort maskeeraden. Tidligere presidenter, derimot, har villet oss med sitt bevingede snakk.

Et alternativ hypotese, som jeg skal kalle overflodsidealisme, går ut på at idealismen gjør seg gjeldende når det er overflod av andre viktige goder, ikke minst sikkerhet og velferd. Men atferd der egennytten overskrides, viker når mer tungtveiende hensyn ikke er ivaretatt. Logikken følger ordspråket «Erst kommt das Fressen, dann die Moral». Når USAs grunnleggende nasjonale interesser er tilstrekkelig tatt hånd om, kan staten tillate seg å være rundhåndet, men ikke ellers. Tanken om at statsledere opererer med et prioriteringshierarki der realisering av det basale går foran realiseringen av høyere ordens goder, er psykologisk plausibel og har dessuten empirisk begrunnelse (Krasner, 1978, s. 341). «Our immediate survival is not at risk», sa Albright under den nevnte senatshøringen i 1997. Hvis denne hypotesen stemmer, var det en nøkkelformulering.

Siden Obama overtok som president, har situasjonen i internasjonal politikk tilspisset seg. Kinas økonomiske vekst og militære modernisering, har bidratt til tiltakende rivalisering. Russlands revisjonisme har tvunget USA til samtidig å videreutvikle sitt militære nærvær i Europa. USAs økonomiske, militære og sosiale ressurser har ikke stått i forhold til globale forpliktelser. USA har dessuten opplevd økonomiske utfordringer som har svekket nasjonaløkonomien (Tunsjø, 2018). Under både Clinton og Bush var USAs maktpolitiske stilling globalt gunstigere. Dette kan være grunnen til at vi i dag ikke ser like mye spor av ideelt tilskyndet politikk. Obamas og Trumps prioriteringer innebærer ikke at idealismen er utslukket. Men for tiden er det ikke ressursgrunnlag til å realisere annet enn det basale.

En tredje hypotese er personlighetstrekkidealismen. Enhver president bringer med seg en særegen ballast til embetet, som i sin tur kan å påvirke valgene som fattes og hva som motiverer dem. Det er nettopp betydningen av distinkte personlighetstrekk som gjør at det knytter seg spenning til hvem som velges til president. Det er, på den ene side, grunn til å tro at presidenter varierer med hensyn til hvor mye de vektlegger ideelle fordringer. På den annen side er enhver amerikansk president sosialisert inn i amerikansk kultur, og dessuten valgt av mennesker som foretrekker å representeres av en person som spiller egne holdninger og verdier. Dette bidrar formodentlig til at amerikanske presidenters holdninger i noe grad konvergerer mot noen idealtyper. Likevel vil slike mekanismer aldri fullstendig annullere individuell, idiosynkratisk påvirkningskraft. At idealismen er på vikende front, kan med andre ord skyldes individuelle kjennetegn ved Obama og Trump.

---

likevel gjøres til gjenstand for *normativ* analyse. Om bestrebelses med å forlede noen til å danne seg en feilaktig oppfatning om forekomsten av idealisme, vitner om en enda dypere form for kynisme eller er uttrykk for erkjennelse av at idealisme tross alt er etisk mer høyverdig, kan diskuteres.

En fjerde hypotese, som jeg skal kalle strukturselektert idealisme, tar utgangspunkt i den observasjonen at det internt i USA verserer ulike utenrikspolitiske idétradisjoner eller skoleretninger. Walter Russell Mead (2003) snakker eksempelvis om fire innflytelsesrike tradisjoner assosiert med tankegodset til hver sin toneangivende skikkelse i amerikansk politikk: the Hamiltonians, the Jeffersonians, the Wilsoninans og the Jeffersonians. Disse tradisjonene foreskriver mål og virkemidler som er i stand til å løse utenrikspolitikken dilemmaer og kan sammenfattes i ulike sett av utenrikspolitiske maksimer. Hilde Restad (2019) argumenterer overbevisende for at Trump målbærer en form for «nasjonalistisk Jacksonianisme». Konklusjonen utløser samtidig oppfølgingsspørsmålet om hvorfor en president med nettopp denne ideologien, fra denne tradisjonen, ble valgt nettopp nå, og ikke en representant for en av de andre retningene. Man kan velge å betrakte det som en historisk tilfeldighet. I så fall kunne det like gjerne vært en representant for en av de andre tradisjonene som vant frem.

En annen mulighet er at kjennetegn ved de internasjonale omstendighetene (uvisst hvordan) velger eller peker ut hvilken av de konkurrerende utenrikspolitiske skoleretningene som vinner frem. Utvalgsriteriet er hvilken av skoleretningene som tilbyr de beste løsningene på samtidens utfordringer. Tanken er inspirert av Benjamin Miller (2010, s. 29), som skriver at «[the] international material environment works as a selector of ideas, and it determines which approach to security is likely to emerge as the winner and dominate U.S. security policy in a certain period [...] one approach usually emerges as the dominant one in a given period».

Ettersom de eksterne faktorene USA påvirkes av har endret karakter, eksempelvis er maktbalansen i verden endret seg fra unipolaritet til bipolaritet (Tunnsjø, 2018), bidrar de strukturelle betingelsene til at andre typer politiske forskrivninger vinner frem. Årsaken til idealismens forsvinningsnummer er i så fall at de ytre rammene for USAs utenrikspolitikk får velgeren til å begunstige utenrikspolitiske tradisjoner, som den Jacksonske, der innslaget av idealisme er ubetydelig.

En femte hypotese, som jeg skal kalle tidsåndsidealisme, går ut på at USAs idealisme primært knytter seg til kjennetegn ved virkemidlene som er blitt tatt i bruk i utenrikspolitikken i bestemte perioder. USA har opparbeidet seg et idealpolitisk rykte fordi landet ved gjentatte anledninger har tatt i bruk virkemidler som vi assosierer med idealisme. I takt med at verden har endret seg, har disse virkemidlene utspilt sin rolle fordi de ikke lenger betraktes som nyttige sikkerhetspolitiske verktøy. Sommeren 1950, skriver Bernard Brodie (1973, s. 357), var USAs involvering i Korea-krigen «a kind of action that appeared entirely appropriate». Bare 20 år senere var tidsånden endret: «the axioms on which the action was based will certainly no longer command the respect they once did».

Tilsvarende kan tidsånden ha løpt fra andre ideelle forehavender. Marshallhjelpen var et virkemiddel som (i sin tid) bidro til velstandsutvikling og fungerte som en brekkstang for innlemme flest mulig stater i et nettverk av demokratier under amerikansk vern og ledelse. Humanitære intervensjoner var et virkemiddel

som (i sin tid) bidro til å avverge humanitære katastrofer. Regimeendring av autoritære stater var et virkemiddel som (i sin tid) skulle utbrede demokrati som et bolverk mot terrorisme.

Dette er tre eksempler på virkemidler benyttet av USA som vi assosierer med idealisme. Hypotesen hviler på at ekvivalentene til disse virkemidlene har utspilt sin rolle i vår tid fordi virkemiddelet faller utenfor hva som er politisk akseptabelt. På samme måte som et våpensystem blir innhentet av utviklingen og blir avleggs, endres holdningene til nytteverdien av ideelle virkemidler.

I takt med at verden har endret seg og erfaringene flere, har beslutningstakerne i USA mistet troen på en del tidligere benyttede virkemidler. At idealismen fremstår som fraværende hos Obama og Trump, handler egentlig om at ideelle virkemidler ikke i samme grad fremstår som egnede. Satt på spissen ender dagens Marshallhjelp i hendene på en liten, korrump elite, humanitære intervensjoner introduserer større onder enn de fordriver og regimeendring utenfra lykkes aldri. Denne erkjennelsen gjør at virkemidlene ikke lenger «command the respect they once did» (Brodie, 1973, s. 357). Derfor er idealismen borte.

Diskusjon

Skjuler svaret på idealismens bortfall seg blant disse hypotesene? Den desidert mest utbredte forklaringen, ikke bare på idealismens bortfall, men på samtlige endringer i USAs utenrikspolitikk de siste årene, viser til Trumps særegne personlighet, hans instinkter, ego og bastante politiske preferanser. «Trump seems to be a man who exists in a separate ontological realm», skriver Barnett (2020, s. 8). Hans tilbakevendende irritasjon over hvordan tidligere amerikanske presidenter har latt seg utnytte av omverdenen, gjør det langt fra overraskede at ethvert spor av ideelle hensikter er utvisket. Det er dessuten verdt å merke seg at Trump synes å betrakte tankegodset bak den første hypotesen, den kontante avvísningen av idealisme, som normativt rettleddende.

Da Obama i forkant av sin avgang (i Jervis, 2017) ble spurt om han trodde Trump ville føre en avvikende utenrikspolitikk, svarte han: «Once you're in the Oval Office, once you begin interacting with world leaders, once you see the complexities of the issues, that has a way of shaping your thinking.» Leser man John Boltons (2020) beretning fra innsiden av Trump-administrasjonen, er det ingenting som tyder på at Obamas spådom gikk i oppfyllelse. Derfor er det liten tvil om at denne hypotesen har noe for seg. Det er vanskelig å komme utenom at Trumps særegne personlighet er en av årsakene til idealismens forsvinningsnummer. Et problem knytter seg riktignok til at idealismen var på retrett allerede under Obama.

Overflods-hypotesen kan derfor overleve, selv om man tilskriver Trumps unike støpning betydning. Det som taler for overflods-hypotesen er hvordan USAs økonomiske svekkelse fra finanskrisen i 2008 og den relative maktpolitiske svekkelsen i samme periode, sammenfaller med idealismens gradvise utfasing. Stephen Walt

(2020, s. 41) hevder at holdningsutviklingen blant amerikanske velgere nettopp er en reaksjon på overdrevent og kostbart globalt engasjement i en tid der pengene knapt strekker til på hjemmebane: «Trump's 'America First' rhetoric and his implicit rejection of liberal hegemony resonated with an electorate that is increasingly skeptical about America's hyperactive global role.»

Siste halvdel av 1990 var økonomiske oppgangstider for USA. Under Bill Clinton var USAs sikkerhet dessuten godt ivaretatt. Etter Sovjetunionens kollaps, forelå ingen stormaktutfordring. Det betydde, ifølge Walt (2005, s. 54), at det var «less necessary to tolerate anticommunist dictatorship». Mer overordnet kunne USA tillate seg politikk som overskred egeninteressen. Dette fortsatte under Bush. I 2002 het det suverent i USAs nasjonale sikkerhetsstrategi at USA «enjoys a position of unparalleled military strength and great economic and political influence» (NSS, 2002, s. iv). Fremfor å utnytte denne styrken for å oppnå ytterligere «unilateral advantage», heter det seg at USA skulle arbeide for «a balance of power that favors human freedom». Dengang innflytelsesrike analytikere spurte: «what is a unipolar power to do?» og svaret lød: «to bring a modicum of freedom as an antidote to nihilism» (Krauthammer, 2004, s. 16). Dette tyder på at overflod har vært en sentral tilrettelegger for idealisme.

Obamas analyse var annerledes. Han søkte å tilpasse ambisjonsnivået til de tilgjengelige ressursene. I et påaktet strategidokument fra 2012 het det: «whenever possible, we will develop innovative, low-cost, and small-footprint approaches to achieve our security objectives, relying on exercises, rotational presence, and advisory capabilities» (Sustaining U.S. Global Leadership, 2012, s. 3). Obamas personlighet og politiske preferanser kunne tyde på innslag av ideelle hensikter. Kissinger (2015) sa at «his vision is more ideological than strategic [...] on the prudential level he's a realist.» Det er sannsynlig at fraværet av overflod bidro til at Obamas visjonære impulser ble tøylet.

En slik konklusjon lar seg også forene med tanken om at utviklingen i det internasjonale systemet, ikke minst den relative svekkelsen av USA i kombinasjon med et markant mer konfliktfylte relasjoner mellom stormaktene, kan ha bidratt til at amerikanske velgere har ønsket kandidater som sverget til utenrikspolitiske maksimer som begrenser USAs omsorg for andre. Selv om mekanismen som hypotesen appellerer til er mangelfullt beskrevet, er ideen om at den internasjonale strukturen i dette tilfellet har «shaped and shoved» den nasjonale politikktutformingene plausibel. Randall Schweller (2020, s. 22, 24) er inne på dette:

There is now sufficient compulsion in the United States' external environment to demand a more narrowly self-interested foreign policy [...] after decades of extroverted US foreign policy, the American electorate finally perceives a sufficiently compelling reason – namely, emerging multipolarity that brings renewed concerns over global competitiveness – to demand an end to liberal internationalism and its replacement with a foreign policy of global restraint, retrenchment, and a return to realist principles rooted in narrow self-interest.

Endelig er det ikke til å komme bort fra at flere av de idealpolitiske fremstøtene USA har gått i bresjen for det siste tiåret, har skapt flere onder enn de har fordrevet. Krigene i Afghanistan, Irak og Libya hadde alle innslag av idealisme, sistnevnte ble sågar fremstilt som en humanitær intervensjon. Men kombinasjonen av høye omkostninger og moderat utbytte i alle tilfellene, har redusert USAs appetitt på denne typen operasjoner. Det er i tråd med hypotesen om tidsåndsidealisme: Fersk erfaring har diskreditert flere ideelle virkemidler. Tidsånden er annerledes nå. Fjern er overgangen fra maktpolitikk til menneskerettighetspolitikk som Habermas (2001, s. 27–39) skrev Kosovo-operasjonen inn i.

Før Kosovo-operasjonen i 1999, lød kalkulasjonen til Madeleine Albright (i Chollet & Goldgeier, 2008, s. 216) slik: «There is no guarantee that it [the intervention] will succeed, but the alternatives are worse». Erfaringene gjennom hele 2000-tallet har bidratt til at «aksiomene» vi baserer dagens vurderinger på er annerledes. Obamas overveielser etter at Syria brukte kjemiske våpen mot egen befolkning, er egnet til å få frem at tenkningen har utviklet seg:

For the president and his advisers, the possibility that U.S. actions might have negative consequences has consistently loomed larger than the actual and visibly negative effects of inaction [...] White House staff have consistently viewed the payoffs from action as uncertain, the potential benefits as low and the likely costs as unacceptably high. (Heydemann, 2016)

Gjennomslaget til denne typen usikkerhetsvurdering innebærer at en del virkemidler USA tradisjonelt har benyttet seg av, som er blitt betraktet som ideelle, ikke lenger har den appell og tiltrekningskraft som de engang hadde. Følgelig fremstår også USAs utenrikspolitikk som mindre ideell.

Konklusjon

Hva betyr det at USAs idealisme er på retrett? Innebærer det at USA nå rendyrker en politikk som utelukkende fremmer den nasjonale interessen, og at de eneste som taper på bortfallet av idealisme er dem som har nytt godt av USAs velgjørenhet? Spørsmålet kan formuleres mer underfundig: Er det blind slump når ideelt begrunnet politikk også har gagnet USA, eller har den ideelle karakteren ved sider av amerikansk utenrikspolitikk bidratt til at USAs interesser har vært godt ivaretatt i etterkrigstiden?

Mens Francis Fukuyamas (1989) «End of history»-tese på 1990-tallet var gjensstand for seriøs akademisk refleksjon (Derrida, 1996, s. 100–117; se også Lévy, 2007), har tesen i litteraturen på 2000-tallet fortrinnsvis fungert som en beleilig stråmann (se Hobson, 2020, s. 182–183 for et hederlig unntak). Man trenger verken kjøpe at det liberale demokratiet representerte endepunktet i en historisk-evolusjonær ideologiskamp eller anerkjenne at liberalismen er etisk og politisk overlegen andre ideologier for å akseptere at frihet, rettsstat og folkestyre er gjennomslagskraftige politiske ideer. Dette er samtidig ideer som har påvirket formuleringen av USA utenrikspolitikk.

Selektivt, og med varierende grad av hell, har USA både søkt å la disse idealene rettledede egen opptreden og bidratt til å tilgjengeliggjøre dem for andre. Den doble forpliktelsen har også hatt implikasjoner for internasjonale maktforhold.

Tenk på Helsinki-protokollene som ble vedtatt i august 1975. Ved første øyekast fremstod avtalen som dårlig realpolitikk fra USAs synsvinkel. Både Prinsipp I og Prinsipp IV i protokollen imøtekom Sovjetunionens ønske om (atter) å avtalefeste et generelt suverenitetsvern og en garanti om ikke-innblanding. Begge deler sementerte den politiske delingen av Europa. Ikke minst fordi avtalene innebar en stilltiende aksept av Sovjetunionens annektering av de baltiske stater, fremstod Sovjetunionen som «the major beneficiary of the Accord» (Judt, 2005, s. 501).

Til gjengjeld, som en slags motytelse, hadde vestlige land, herunder USA, fått inkludert utvetydige menneskerettighetsgarantier i protokollene som også skulle gjelde i de kommunistiske statene. Prinsipp VII kodifiserte blant annet respekt for grunnleggende menneskerettigheter og ytrings-, tanke- og religionsfrihet. Listen inkluderte også en forpliktelse om å fremme sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Fra en idealpolitisk synsvinkel, var dette en seier, men det var samtidig gjengs oppfatning, særlig fordi disse rettighetene neppe kunne håndheves, at disse klausulene i første rekke var «diplomatic window dressing» (Judt, 2005, s. 502). Tilsynelatende hadde USA «obtained little more than unobjectionable *pro forma* clauses» (Judt, 2005, s. 502).

Det viste seg å være feil. Nettopp menneskerettighetsbestemmelsene i avtalen gav impulsen til en bevegelse som kom til å bli svært brysom for sovjetiske ledere. Verken Brezhnev eller Kissinger hadde forutsett at avtalens ideelle paragrafer skulle bli viktige i prosessene som ledet til Sovjetunionens sammenbrudd. «Helsinki became a spur to action, a rallying cry to fight tyranny from within and plant democracy in its place», skriver den vanligvis så realpolitisk anlagte Robert Gates (2007). Hva slags innsikter kan man utvinne av dette historiske tilfellet?

På den ene side kan man helt og holdent se det som en utilsiktet tilfældighet at Helsinki-protokollene satte fart i en utvikling som endte opp med å gagne USA maktpolitisk. I sin redegjørelse for president Ford, avslørte Kissinger (i Stout, 2014) hva han mente om nytten av Helsinki-prosessen da de pågikk: «we never wanted it but we went along with the Europeans. [...] It is meaningless – it is just a grandstand play to the left». Også Robert Gates vedgikk i ettertid at «We ‘realists’ opposed holding the conference for decades, and attended grudgingly» (2007). Ingenting tyder på at involverte, realpolitisk anlagte beslutningstakere betraktet det å stå opp for menneskerettigheter som et nyttig instrument i stormaktsspillet. Moralene fra Tukydidis (1954, s. 300–306) fremstilling av Melos' skjebne, hvordan det går når man setter gode hensikter foran egeninteressen, har spøkt i mang en beslutningstakers bakhode. Det avgjørende for Kissinger var at avtalen ikke påførte USA begrensninger som ikke allerede eksisterte.

På den annen side kan det ikke utelukkes at realpolitikernes fiksering på nasjonal nytte-maksimering overser de potensielle gevinstene av å vise omsorg for andre.

Selv hvis man utelukkende søker å maksimere egen nytte, må man ta i betraktning to effekter av velgjørenhet som Descartes (i Elster, 2007, s. 102) identifiserer: For det første, at den som strekker ut en hjelpende hånd potensielt «also receive a quantity of good deeds from others, even from people who have never been obliged to them; and these things they would not receive did people believe them of another humor». Og for det andre, at kostnadene eller belastningene ved å hjelpe andre «are not so great as the conveniences that the friendship of those who know them provides». Kostnadene ved å insistere på å inkludere menneskerettighetsgarantier i Helsinki-prosessene var minimale, men utbyttet viste seg formidabelt. Måten tidligere Warszawa-pakt-land henvendte seg til USA etter den kalde krigen, kan i noe grad tilskrives USAs ideelle «humor».

I så fall kan det vise seg at det reduserte innslaget av idealpolitikk som vi har sett under Obama og Trump, stikk i strid med hva hensikten har vært, bidrar til at USAs stilling i internasjonal politikk svekkes, fordi man uforvarende gir avkall på «a quantity of good deeds from others». Gjør USA den tiltakende rivaliseringen med Kina til en konflikt om materiell overlegenhet, er utsiktene dystre. Utnytter USA sine ideelle verktøy, kan styrkeforholdet potensielt snus på hodet. Poenget har både praktiske og teoretiske implikasjoner.

Om forfatteren

Johannes Gullestad Rø er førsteamanuensis ved Institutt for forsvarsstudier ved Forsvarets høgskole, der han leder forskningsprogrammet Security in Northern Europe (SNE).

Referanser

- Albright, M. (1997). NATO expansion: Beginning the process of advice and consent. *U.S. Department of State Archive*. <https://1997-2001.state.gov/statements/971007.html>
- Asmus, R. D. (2002). Having an impact: Think tanks and the NATO enlargement debate. *U.S. Foreign Policy Agenda*, 7(3), 29–31.
- Bacevich, A. J. (2003, 13. april). Freedom is just bonus. *Los Angeles Times*.
- Brodie, B. (1973). *War and politics*. Cassell.
- Barnett, M. N. (2020). What is international relations theory good for? I R. Jervis, F. J. Gavin, J. Rovner, D. Labrosse & G. Fujii (Red.), *Chaos in the liberal order: The Trump presidency and international politics in the twenty-first century* (s. 8–21). Columbia University Press.
- Bolton, J. (2020). *The room where it happened. A White House memoir*. Simon & Schuster.
- Bush, G. W. (2007). The moment has come to get rid of Saddam. Transcript of Bush's conversation with José Maria Aznar, February 22, 2003. *The New York Review of Books*, 54(17).
- CBS. (2018, 15. juli). «I think the European Union is a foe», Trump says ahead of Putin meeting in Helsinki. *CBS News*. <https://www.cbsnews.com/news/donald-trump-interview-cbs-news-european-union-is-a-foe-ahead-of-putin-meeting-in-helsinki-jeff-glor/>
- Chomsky, N. (2010). *Hopes and prospects*. Heymarket Books.
- Chollet, D. & Goldgeier, J. (2008). *America between the wars. From 11/9 to 9/11*. Public Affairs.
- Clinton, H. (2014). *Hard choices*. Simon & Schuster.
- Coker, C. (1989). *Reflections on American foreign policy since 1945*. Pinter Publishers.
- Collingwood, R. G. (1994). Human nature and human history. I M. Martin & L. C. McIntyre (Red.), *Readings in the philosophy of social science* (s. 163–171). MIT Press.

- Derrida, J. (1996). *Marx' spøkeler*. Pax Forlag A/S.
- Dueck, C. (2004). Ideas and alternatives in American grand strategy, 2000–2004. *Review of International Studies*, 30, 511–535. <https://doi.org/10.1017/S0260210504006205>
- Elster, J. (2007). *Explaining social behaviour. More nuts and bolts for the social sciences*. Cambridge University Press.
- Fukuyama, F. (1989). The end of history? *The National Interest*, 16, 3–18. <https://www.jstor.org/stable/24027184>
- Gat, A. (2006). *War in human civilization*. Oxford University Press.
- Gates, R. (2007). *World forum on the future of democracy. U.S. Department of Defence Archives*. <https://archive.defense.gov/speeches/speech.aspx?speechid=1175>
- Habermas, J. (2001). *Zeit der Übergänge*. Suhrkamp Verlag.
- Hastings, M. (2011). Inside Obama's war room. *Rolling Stone Magazine*. <https://www.rollingstone.com/politics/politics-news/inside-obamas-war-room-238074/>
- Heydemann, S. (2016, 14. mars). Why the United States hasn't intervened in Syria. *Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/03/14/why-the-united-states-hasnt-intervened-in-syria/>
- Heuser, B. (1995). The development of NATO's nuclear strategy. *Contemporary European History*, 4(1), 37–66. <https://doi.org/10.1017/S0960777300003258>
- Hobsbawm, E. (1994). *Ekstremismens tidsalder. Det 20. århundrets historie*. Gyldendal.
- Hobson, R. (2020). American nationalism and regime change: How the neocons tried to speed up the inevitable. I B. Barth & R. Hobson (Red.), *Civilizing missions in the twentieth century* (s. 177–208). Brill.
- Jervis, R. (2017). President Trump and IR theory. *H-Diplo, Policy Series*. <https://issforum.org/roundtables/policy/1-5B-Jervis>
- Judt, T. (2005). *Postwar. A history of Europe since 1945*. Penguin Books.
- Krasner, S. D. (1978). *Defending the national interest. Raw materials investments and U.S. foreign policy*. Princeton University Press.
- Kissinger, H. (2015). A conversation with Henry Kissinger. *The National Interest*, 139(September/October), 12–17. <https://nationalinterest.org/feature/the-interview-henry-kissinger-13615>
- Krauthammer, C. (2004). Democratic realism. An American foreign policy for a unipolar world. *The AEI Press*. http://www.aei.org/doclib/20040227_book755text.pdf
- Leffler, M. P. (2013). The foreign policies of the George W. Bush administration: Memoirs, history, legacy. *Diplomatic History*, 37(2), 190–216. <https://doi.org/10.1093/dh/dht013>
- Lake, A. (1993, 21. september). *From containment to enlargement*. (Tale ved Johns Hopkins University). <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/lakedoc.html>
- Levy, B.-H. (2007). *American vertigo. Traveling America in the footsteps of Tocqueville*. Random House Trade Paperbacks.
- Litwak, R. S. (2007). *Regime change. U.S. strategy through the prism of 9/11*. Johns Hopkins University Press.
- Lizza, R. (2011, 26. april). Leading from behind. *The New Yorker*. <https://www.newyorker.com/news/news-desk/leading-from-behind>
- Lundestad, G. (1990). *The American «empire»*. Oxford University Press.
- Mead, W. R. (2003). *Special providence. American foreign policy and how it changed the world*. Alfred A. Knopf.
- Mead, W. R. (2004). *Power, terror, peace and war. America's grand strategy in a world at risk*. Alfred A. Knopf.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. W.W. Norton & Company.
- Melby, S. (1997). *Amerikansk utenrikspolitikk*. Tano.
- Miller, B. (2010). Explaining changes in US grand strategy: The rise of offensive liberalism and the war in Iraq. *Security Studies*, 19(1), 26–65. <https://doi.org/10.1080/09636410903546426>
- National Security Strategy of the United States. (2002, 17. september). Washington D.C. <http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/national/nss-020920.pdf>
- Obama, B. (2009). A just and lasting peace. *The Nobel Prize*. <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2009/obama/26183-nobel-lecture-2009/>
- Osgood, R. (1953). *Ideals and self-interest in America's foreign relations*. The University of Chicago Press.
- Paterson, T. G. (1991). Exaggerations of the Soviet threat. I T. G. Paterson & R. J. McMahon (Red.), *The origins of the cold war* (s. 203–212). D. C. Heath and Company.
- Power, S. (2007/2001). Bystanders to genocide. I R. Vare (Red.), *The American idea. The best of The Atlantic Monthly* (s. 619–631). Doubleday.
- Restad, H. E. (2014). *American exceptionalism: An idea that made a nation and remade the world*. Routledge.

- Restad, H. E. (2019). Whither 'the city upon a hill'? Donald Trump, America first, and American exceptionalism. *Texas National Security Review*, 3(1). <https://tnsr.org/2019/12/whither-the-city-upon-a-hill-donald-trump-america-first-and-american-exceptionalism/>
- Romarheim, A. (2017). USA og Norge i Trumps verden. *Internasjonal Politikk*, 75(1), 1–9.
- Rø, J. G. (2010, 12. mars). Et hav av forskjell. *Morgenbladet*. https://morgenbladet.no/samfunn/2010/et_hav_av_forskjell
- Rø, J. G. (2013). *Mechanistic realism and US foreign policy. A new framework for analysis*. Routledge.
- Schweller, R. (2020). Why Trump now: A third-image explanation. I R. Jervis, F. J. Gavin, J. Rovner, D. Labrosse & G. Fujii (Red), *Chaos in the liberal order book subtitle: The Trump presidency and international politics in the twenty-first* (s. 22–39). Columbia University Press.
- Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for a 21st Century Defense. (2012, 3. januar). Washington D.C. https://archive.defense.gov/news/defense_strategic_guidance.pdf
- Stout, M. (2014, 10. oktober). How realist was Kissinger? *War on the rocks*. <https://warontherocks.com/2014/10/warchives-how-realist-was-kissinger/>
- Tunsjø, Ø. (2018). *The return of bipolarity in world politics. China, The United States and geostructural realism*. Columbia University Press.
- Walt, S. (2005). *Taming American power. The global response to U.S. primacy*. W. W. Norton & Company.
- Walt, S. (2020). «The Donald» versus «the Blob». I R. Jervis, F. J. Gavin, J. Rovner, D. Labrosse & G. Fujii (Red.), *Chaos in the liberal order: The Trump presidency and international politics in the twenty-first century* (s. 40–45). Columbia University Press.

Abstract in English Idealism's Disappearing Act

The aim of this article is to contribute to the discussion on the role of idealism in U.S. foreign policy. During the Obama and Trump presidencies, the significance of idealistic considerations in U.S. foreign policy has dwindled. The change is remarkable, as the idealistic impulse allegedly stems from ideological traditions deeply rooted in American society as well as a unique political history. From this observation, five hypotheses, apt to explain the diminishing impact of idealism, are suggested and discussed: anti-idealism, abundance induced idealism, idealism by personal bent, structurally selected idealism and zeitgeist idealism. The article concludes that U.S. self-interest is not necessarily better off with a cessation of idealism.

Keywords: USA • foreign policy • idealism • realism • Obama and Trump